

Summary
N.I.Golovachuk

Development of Morality of the Future Primary School Teachers as an Integral Element of Educational Work

The Content filling of morality and general bases of its forming for the future primary school teachers is studied in the article.

Key words: *moral, morality, education, educational work.*

Дата надходження статті: „21” серпня 2012 р.

УДК 378.147

І.Б.ГРИНЧЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Харків)*

Процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в країнах Європи і в Україні

У статті розглядаються засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у нових умовах, окреслено сучасний стан професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах Європи й України. В статті розглянуто основні напрями впровадження педагогічних технологій, у тому числі й інноваційних, у процес професійної підготовки. У роботі підкреслено необхідність системного впровадження інновацій в європейських країнах й Україні, реалізації нових цільових настанов, оновлення змісту, використання новітніх форм, засобів, методів навчання. Йдеться також про упровадження оновлених технологічних, науково-методичних матеріалів у навчальний процес вищого навчального закладу.

Ключові слова: *професійна підготовка, інновації, майбутній учитель фізичної культури, ВНЗ Європи й України.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... При реформуванні вищої школи України винятково важливого значення набуває професійна підготовка майбутніх вчителів у вищих навчальних закладах, де забезпечується не тільки спрямування навчально-виховного процесу на озброєння майбутніх фахівців спеціальними знаннями, уміннями і навичками, а й розвиток професійно значущих якостей особистості майбутнього фахівця. Особливого значення набуває професійна підготовка фахівців з фізичного виховання та спорту, розвиток інтелектуального потенціалу, можливостей, інтересів, нахилів, мотивів і ціннісних настанов студентів. Сьогодні перед системою міжнародної вищої освіти постає проблема переходу від традиційної педагогічної парадигми до навчання інноваційного типу на основі розвитку основ проектування різноманітних педагогічних технологій і, насамперед, технологій розвитку і зміцнення здоров'я нації.

Концептуальні положення щодо змісту і організації професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах базуються на засадах Законів України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Державної національної програми „Освіта” („Україна XXI століття”), Національної доктрини розвитку освіти, Болонської декларації (1999), Євросоюзу, рекомендаціях ЮНЕСКО, які наголошують на необхідності неперервності, гнучкості, доступності, відкритості, гуманістичної спрямованості фізкультурної освіти.

Нова концепція розвитку фізичної культури України обумовлює необхідність відповідних змін у підготовці майбутніх учителів фізичної культури в системі вищої педагогічної освіти. В останні роки помітно зріс інтерес до вивчення ролі і місця фізичної культури в системі вищої освіти, переглядаються сформовані раніше підходи. Це знаходить висвітлення в змісті нового освітнього стандарту, нових навчальних планах і програмах, пошуку шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх учительських кадрів.

Професійна підготовка майбутнього учителя фізичної культури у вищій педагогічній школі являє собою процес становлення його особистості, розвитку загальної і професійної педагогічної культури, компетентності, професійних компетенцій, що виступають передумовою ефективної майбутньої професійної діяльності вчителя в ЗОШ. Професійна готовність майбутнього учителя фізичної культури виступає як цілісний стан особистості, що виражає якісні характеристики її спрямованості, свідомості, професійної позиції, іміджу, рівня оволодіння професійно-педагогічними діями. Перед професійною підготовкою студентів – майбутніх учителів фізкультури – постало завдання всебічного гармонічного розвитку особистості школяра, його духовного, фізичного і психічного здоров'я.

В таких умовах виникає гостра необхідність переосмислення цільових настанов професійної підготовки студентів в педагогічних вузах на факультетах фізичної культури відповідно адекватним уявленням про професійну діяльність студентів – майбутніх учителів фізкультури – і їх соціальної ролі в сучасній вищій професійній освіті [3; 4].

Аналіз досліджень і публікацій... Окремі аспекти фізичного виховання як педагогічного процесу і процесу професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту досліджувалися в працях українських і російських науковців: Г.М.Арзютов, О.М.Вацеба, Е.С.Вільчковський, М.С.Герцик, О.Ц.Демінський, В.І.Завацький, Ю.П.Кобяков [3], Б.Ф.Курдюков [4], О.С.Куц, В.М.Платонов, Л.П.Сущенко [5], О.В.Тимошенко [6], О.Л.Шабаліна [7], Б.М.Шиян, Ю.М.Шкретій.

Окремі питання професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту за кордоном досліджувалися в працях Б.Л.Вульфсон, І.А.Лисенко, Р.Матоушек. Однак не вирішеною частиною цього досить актуального питання залишається аналіз основних напрямів впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури як педагогічної проблеми в світі.

Формулювання цілей статті... **Метою** статті є аналіз засади впровадження інновацій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах в Європі й Україні. Для вирішення вказаної мети поставили такі **завдання**: окреслити сучасний стан професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах Європи й України, розглянути основні напрями впровадження нових технологій у процес професійної підготовки студентів – майбутніх фахівців фізичної культури.

Виклад основного матеріалу... На сьогоднішній день міжнародний освітній простір активно заповнюється інноваціями – новими педагогічними технологіями, множинність яких породжує і різноманіття визначень цього поняття, серед яких тематично найбільш близьким нам представляється наступне визначення: педагогічна технологія – продумана у всіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації і проведення навчального процесу з забезпеченням комфортних умов для студентів і викладачів у ВНЗ. Задля впровадження інновацій необхідно дотримуватися визначеного змісту освіти.

Зміст освіти – один з чинників економічного і соціального прогресу, він має бути орієнтований на забезпечення самовизначення особистості, створення умов для її самореалізації; зміцнення і вдосконалення правової держави.

Зміст освіти покликаний забезпечити: відповідну світовому рівню загальну і професійну культуру суспільства; формуванню у студентів картини світу, адекватної сучасному рівню знань і рівню освітньої програми (ступені навчання), інтеграцію особистості в національну і світову культуру; формування людини і громадянина, інтегрованого в сучасне суспільство і націленого на вдосконалення цього суспільства; відтворення і розвиток кадрового потенціалу суспільства. Професійна підготовка будь-якого рівня спрямована на отримання студентами професії і відповідної кваліфікації.

Зміст освіти повинен сприяти взаєморозумінню і співпраці між людьми, між народами незалежно від їх расової, національної, етнічної, релігійної і соціальної приналежності, враховувати різноманітність світоглядних підходів, сприяти реалізації права на власну думку.

У нашому дослідженні ми спираємося на думку про те, що, повторюючи традиційну для педагогіки формулу, на рівні загального теоретичного уявлення, зміст відбиває традиційний набір державних проблем і значною мірою ними визначається, будучи формалізацією соціального замовлення.

В Європі більшість університетів й інститутів фізичної культури об'єднано в мережу вищих навчальних закладів, яка визнана Європейською комісією. Пріоритетом у діяльності Європейської мережі спортивних наук у вищій освіті (ENSSHE) є досягнення узгодження в організації освітніх програм, які найбільше відповідають потребам ринку робочої сили в Європейському Союзі.

Грунтовний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у зарубіжних країнах свідчить про те, що до структури професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту входять факультети: фізичного виховання університетів, фізичної освіти університетів, фізкультури та спорту університетів; інститути: фізичного виховання, фізичної культури, спортивні, фізкультурні педагогічні; факультети фізичного виховання у коледжах; технікуми фізичної культури; вищі педагогічні училища; інструкторські курси з масової фізичної культури при університетах.

У вищих навчальних закладах зарубіжних країн навчальні плани включають такі цикли дисциплін: загальнонаукові, соціально-гуманітарні, педагогічні, спеціальні, спортивні. В уніфікованій „Європейській моделі” навчальних планів вищих навчальних закладів фізичної культури, як свідчить аналіз дослідниці Л.П.Сущенко до циклу загальнонаукових дисциплін

входять: фізіологія, анатомія, здоров'я, біомеханіка, статистика, біохімія, біометрія, біологія-гістологія, фізика, хімія. Соціально-гуманітарний цикл дисциплін містить: соціологію, філософію, іноземні мови, право; цикл педагогічних дисциплін – дидактику, педагогіку, психологію. Дидактика, історія, теорія та методика фізичного виховання, організація, теорія руху, антропомоторика входять до циклу спеціальних дисциплін, а до циклу спортивних дисциплін – плавання, легка атлетика, гімнастика, ритміка, ігри, танці, рекреація, предмети за вибором, лижний спорт, заняття на природі [5].

Професійна підготовка фахівців фізичного виховання та спорту у Великій Британії здійснюється на факультетах фізичної культури при університетах та інститутах. У Бельгії підготовка фахівців відповідного профілю здійснюється в досить розгалуженій мережі вищих навчальних закладів. Дослідниця Л.П.Сущенко вважає, що характерною особливістю організації навчального процесу є модульна організація у вигляді освітніх циклів різної тривалості, що дозволяє студентам залежно від їх матеріальних можливостей, інтересів і здібностей досягти того чи іншого рівня освіти і професійної підготовки [5]. У Фінляндії існують 11 національних і 3 регіональних центрів підготовки фахівців [8]. Інститути здійснюють базову й додаткову професійну освіту, підготовку тренерів для клубів і спортивних товариств, центрів підготовки спортсменів, розробляють оздоровчо-рекреативні програми для шкіл, проводять курси для інструкторів фітнесу, спеціальних груп.

Професійна підготовка фахівців фізичного виховання та спорту у Франції здійснюється у державних і приватних навчальних закладах. Університетська підготовка фахівців фізичного виховання та спорту, що спрямовується на поєднання фундаментальної теоретичної освіти й професійної практики, спеціалізованої на різних етапах навчання, здійснюється за умов пріоритету спеціальних гуманітарних дисциплін над дисциплінами природничо-науковими; багатоступенева підготовка фахівців фізичного виховання та спорту різних профілів зумовлює необхідність базового і спеціалізованого етапів, організація та зміст навчання на яких принципово відрізняються; базова підготовка спрямовується на оволодіння студентами всього комплексу дисциплін, що пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю, у тому числі дисциплін організаційно-управлінських і економічних; спеціалізована підготовка не торкається вивчення допоміжних та інших дисциплін.

Професійна підготовка магістрів у діяльності вищих навчальних закладів зарубіжних країн відрізняється варіативністю змісту й напрямів навчальних програм. Так, у Великій Британії в університеті м.Лідса існують дві програми магістерської підготовки: „Спорт і вчення про тренування” і „Фізична активність, тренування та здоров'я” [9]. В Італії Міланський інститут фізичної культури проводить підготовку магістрів за трьома такими програмами: „Теорія фізичної культури”, „Адаптивна фізична культура”, „Фізична культура для людей похилого віку”, а інститут фізичної культури Флоренції – за програмою „Менеджмент фізичної культури” (за Л.П.Сущенко) [5].

У зарубіжних країнах значна увага приділяється післядипломній освіті фахівців фізичного виховання та спорту, спостерігається становлення її концепції та спроба практичного здійснення. Своєю появою і розвитком ця концепція зобов'язана, в першу чергу, міжнародному співробітництву в межах ЮНЕСКО, завдяки якому вчені змогли налагодити обмін ідеями й національним досвідом. Аналіз наукових праць (Б.Л.Вульфсон, І.А.Лисенко) свідчить, що можна виділити два типи системи післядипломної фізкультурної освіти: французький та англосаксонський (Велика Британія, Німеччина). Основу першого складають спеціалізовані професійні школи, а основу другого – університети. У структурі навчальних закладів існують традиційні організаційні форми післядипломної освіти, а також навчальні заклади з альтернативними видами навчання дорослих, що доповнюють базову освіту. У традиційних навчальних закладах післядипломна підготовка пов'язана з широким упровадженням триступеневої моделі професійної освіти, а також використанням організаційних форм і методів для підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Порівняльний аналіз нормативних документів свідчить про те, що розподіл кількості годин серед дисциплін навчальних планів вищих навчальних закладів у різних зарубіжних країнах суттєво відрізняється. Навчальні плани вищих навчальних закладів зарубіжних країн, характерною особливістю яких є варіативність, містять три типи курсів – обов'язкові, частково за вибором, повністю за вибором.

В Україні структурними компонентами загально-педагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури виступають навчально-пізнавальна, практична і самостійна практична діяльність. Основними критеріями рівня сформованості загально-педагогічної готовності майбутніх учителів виступають: педагогічна спрямованість, суб'єктна позиція, методологічне мислення, рефлексія, оволодіння педагогічними діями й операціями. Стратегія і тактика

загально-педагогічної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури будується на основі таких принципів: професійно-педагогічної спрямованості; інтегративності; системності; індивідуалізації і диференціації; єдності загального, особистісного і індивідуального. Технологія загально-педагогічної підготовки майбутнього учителя фізичної культури являє собою цілісну сукупність дій, операцій і процедур, поетапно здійснюваних за наступним алгоритмом: діагностика розвитку загально-педагогічної підготовки вчителя – поетапний розвиток загально-педагогічної культури за допомогою спеціально організованого навчання; діагностика розвитку загально-педагогічної підготовки – корекція обраної спочатку стратегії і тактики навчання [6].

Вчений Б.Ф.Курдюков стверджує, що педагогічна технологія професійної підготовки фахівців в галузі фізичної культури є алгоритмом послідовної реалізації спроектованої цілісної системи навчально-виховного процесу. Цей алгоритм передбачає чітко визначений набір відповідності і взаємозв'язку елементів педагогічної діяльності. До основних структурних компонентів автор відносить: модель фахівця, зміст освіти, учасників навчального процесу, педагогічні умови, результат навчання [4].

Відповідність змісту вищої фізкультурної освіти вимогам соціального замовлення забезпечується за рахунок розширенням структури, змісту навчання. Основними освітніми компонентами виступають: загальноосвітнє, спеціальне, професійно-педагогічне навчання. Взаємодіючи між собою, вони утворюють інтеграційні зони: загально-спеціальну, загально-професійну, спеціально-професійну, стверджує дослідник Б.Ф.Курдюков [4]. У сукупності ці компоненти становлять цілісну структуру змісту підготовки фахівця в галузі фізкультурної освіти.

Як відомо, підготовка фахівців в галузі фізичної культури в Україні в педагогічному вищому навчальному закладі відрізняється від підготовки фахівців у спеціалізованих вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту тим, що має базовий педагогічний компонент. Загальнопедагогічна підготовка майбутнього учителя фізичної культури являє собою процес і результат вивчення педагогічних дисциплін і проходження педагогічної практики, коли відбувається формування професійно-педагогічної готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності в ЗОШ зі школярами як основної мети професійно-педагогічної підготовки у ВНЗ.

З метою аналізу змісту професійної підготовки здійснимо стислу характеристику гуманітарної, природничої, загально-професійної підготовки фахівця з фізичної культури в Україні.

Гуманітарна підготовка фахівця з фізичної культури включає цикл гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, до складу яких входять: іноземна мова, історія, філософія, психологія і педагогіка, соціологія.

Встановлений перелік дисциплін і їх зміст дають комплексне уявлення про кожен з наук, їх місце в системі гуманітарного знання, про соціально-культурну сферу сучасного суспільства, орієнтують майбутнього вчителя на формування власного ціннісного відношення до визначальних процесів і явищ. Зміст даних дисциплін також спрямований на оволодіння майбутнім вчителем комплексом умінь і навичок, що формують активного суб'єкта соціального середовища.

Дисципліни гуманітарного і соціально-економічного циклу націлені на осмислення культурологічних, соціальних і економічних проблем на теоретичному рівні, поповнення і систематизацію знань, виявлення домінуючих в тій або іншій галузі цінностей, формування навичок рефлексії і саморефлексії, актуалізацію творчого потенціалу.

Саме дисципліни гуманітарного циклу здатні до розкриття людської екзистенції, до формування у фахівця в єдності особистісних і професійних якостей. Однією з основних проблем, навколо якої повинно інтегруватися знання з гуманітарних і соціально-економічних дисциплін у ВНЗ при підготовці майбутнього вчителя фізичної культури, є проблема людини, її інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій, його інтегральної природи.

Ефективність гуманітарної складової в професійній підготовці фахівця з фізичної культури безпосередньо залежить від міцної теоретико-методологічної бази, створеної на основі вивчення антропогенних чинників професійної діяльності, що відповідає організації педагогічного процесу і соціокультурної інфраструктури освіти, впровадження нетрадиційних методів навчання, інформаційних технологій та ін.

Таким чином, гуманітарні і соціально-економічні дисципліни, що відбивають гуманітарну підготовку майбутнього фахівця з фізичної культури, націлені на управління процесом формування цінностей і установок, соціальних орієнтацій відповідно до цілей і завдань, домінуючих мотивами і суб'єктивними можливостями особистості і є найважливішим компонентом професійної підготовки і майстерності фахівця з фізичної культури.

Природничо-наукова підготовка фахівця з фізичної культури включає цикл загальних математичних і природничих дисциплін, до складу який входять: математика, інформатика, фізика, хімія, біологія з основами екології.

Встановлений перелік дисциплін і їх зміст виконують в першу чергу світоглядну функцію, відбиваючи сучасну наукову картину світу, дають ряд практичних умінь і навичок у вирішенні професійних і соціальних проблем.

Загально-професійна підготовка фахівця з фізичної культури включає цикл загально-професійних дисциплін, в який входять: анатомія, фізіологія, біохімія, біомеханіка, гігієна, спортивна медицина, лікувальна фізична культура і масаж, історія фізичної культури і спорту, теорія фізичної культури і спорту, психологія фізичної культури і спорту, педагогіка фізичної культури і спорту, інформаційні технології у фізичній культурі і спорті, технології фізкультурно-спортивної діяльності тощо.

Встановлений перелік дисциплін і їх зміст спрямований на вирішення наступних завдань:

- формування цілісного наукового світогляду;
- забезпечення міждисциплінарної інтеграції навчальних дисциплін для подальшої фундаменталізації вищої освіти;
- формування у студентів навчальних, дослідницьких, організаторських, комунікативних та інших вмінь та навичок, необхідних фахівцям;
- навчання студентів умінню ефективно застосовувати науковий потенціал, отриманий при вивченні дисциплін загально-предметного циклу для вирішення педагогічних завдань.

В процесі професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в Україні ми виділяємо три основні етапи:

Перший етап (1-2 курс), передусім, спрямований на формування у студентів інноваційного мислення, мотивованої спрямованості на опанування інформаційними технологіями, розуміння того, що лише інформаційні технології дозволять практично реалізувати ідеї нової парадигми в галузі фізичної культури і спорту.

Другий етап (3-4 курс) спрямований на безпосереднє знайомство з традиційними і інформаційними технологіями фізичної культури і спорту. В процесі цього етапу, коли студенти приступають безпосередньо до вивчення спеціальних дисциплін, потрібно максимально висвітлити зміст найбільш відомих інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту і сформувати здатність до опанування передового досвіду і проектуванню його в сферу майбутньої професійної діяльності.

Третій етап (4-5 курс) спрямований на практичну реалізацію інформаційних технологій фізичної культури і спорту в процесі педагогічної і професійно-орієнтованої практик.

Хотілося б відмітити, що розділення на етапи і визначення основних цілей для кожного з етапів досить умовно, оскільки процес професійної підготовки відбувається на кожному з етапів. Проте, як вже відзначалося, для ефективної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури засобами інформаційних технологій, необхідно, щоб кожна дисципліна, кожна форма роботи із студентами була спрямована на вирішення цієї проблеми. Лише у цьому випадку можна досягти кінцевого результату – підготовки майбутніх вчителів фізичної культури нового типу.

Психолого-педагогічними засадами ефективності загально-педагогічної підготовки майбутнього учителя фізичної культури виступають: фундаменталізація навчального матеріалу; системна організація процесу пізнання педагогічної дійсності; формування методологічного мислення майбутнього вчителя; актуалізація людинотворчої сутності професійної діяльності майбутнього учителя фізичної культури; інтеграція теоретичної і практичної складової загально-педагогічної підготовки [5].

Багаторічний власний досвід роботи в Харківському національному педагогічному університеті ім.Г.С.Сковороди дозволяє стверджувати, що професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури має враховувати нові умови, які з'являються завдяки сучасним міжнародним, національним вимогам до підготовки фахівців. Так, майбутній вчитель фізичної культури розглядається нами як особистість, яка вмотивовано здобуває кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності в умовах впровадження сучасних педагогічних технологій у вищих навчальних закладах для забезпечення в подальшій професійній діяльності здорового способу життя школярів. А професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури розглядається нами як процес, який відображає науково-методичні, обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямовані на формування протягом всього періоду навчання готовності студентів до професійної діяльності в ЗОШ з організації фізичного виховання школярів з урахуванням сучасних вимог.

Ми вважаємо, що одним із сучасних засобів оптимізації процесу професійної підготовки

майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах України є впровадження нових педагогічних технологій, у тому числі й інформаційних [1; 2].

Інформатизація освіти передбачає спрямованість системи професійної підготовки на формування інформаційного середовища у ВНЗ, широке застосування в навчальному процесі нових педагогічних, у тому числі й, інформаційних технологій. У зв'язку з цим, державна національна програма „Вчитель” серед провідних напрямків розвитку системи освіти передбачає оновлення змісту і форм професійної діяльності педагогічних працівників, підвищення ролі вчителя у розвитку інформаційного суспільства. До основних заходів, спрямованих на виконання програми, крім іншого, належить забезпечення підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій.

Наше дослідження показало, що у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури використання можливостей інформаційних технологій і Інтернету може здійснюватися за такими напрямками: самостійний пошук студентами інформації на веб-сторінках, створення студентами особистісних творчих продуктів на тему, яка вивчається, демонстрація особистісних творчих продуктів студентів для веб-глядачів, використання тематично підібраних гіпертекстових матеріалів, електронної пошти студентами заочної форми навчання, робота з каталогами літератури різних бібліотек.

Теоретико-методологічний та практичний рівні професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури мають спиратися на впровадження засобів інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності: усвідомлення майбутніми вчителями інформаційних технологій як важливого засобу успішної професійної діяльності, а не мети діяльності, формування інформаційного середовища, поетапність і структурна чіткість процесу навчання із врахуванням його специфіки (спортивна діяльність студентів, часті виїзди на змагання, значні фізичні навантаження), систематичне включення студентів в активну педагогічну діяльність із застосуванням інформаційних технологій; забезпечення спрямованості студентів на творчу самореалізацію, чому сприяє оцінка її результатів з урахуванням індивідуальних особливостей студентів. Системна реалізація цих умов забезпечувала продуктивну підготовку студентів до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності.

Так, готовність майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності можна розглядати як складову загальної професійно-педагогічної готовності студента до діяльності, що характеризується здатністю педагога застосовувати інформаційні технології для забезпечення процесу фізичного виховання школярів й аналізу його результатів та вміння передавати школярам спеціально відібраний і дидактично опрацьований за допомогою засобів інформаційних технологій навчальний матеріал.

Висновки... Наприкінці дослідження ми дійшли висновку, що в педагогічній науці й практиці професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури розглядається як така, що спрямована на підготовку студентів вищих навчальних закладів до виконання конкретних видів професійної діяльності в галузі „Фізична культура та спорт”, оволодіння ними сукупністю знань про людину і фізичну культуру, розвиток емоційно-ціннісних відношень, моральних норм, умінь передавати цінності фізичної культури школярам.

В сучасних умовах розвитку освітньої сфери зростає інтерес вчених до інформаційних технологій, їх засобів та можливостей застосування в галузі фізичного виховання і спорту. Застосування інформаційних технологій в даній галузі оптимізує навчальний процес, діяльність вчителя й учнів, сприяє якісному засвоєнню ними навчального матеріалу. Інформаційні технології вимагають від майбутніх вчителів даної галузі підвищення їх загальної інформаційної культури, знань та умінь застосовувати ці технології у професійній діяльності.

Проте, оцінюючи стан цієї проблеми, відзначимо, що наявні науково-педагогічні дослідження і, розроблені на їх основі, методичні матеріали не забезпечують повної належної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності, тому потребують більш ретельного дослідження. Перспективним у цьому плані вважаємо дослідження формування інформаційно-комунікаційного середовища в вищому навчальному закладі в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в нових умовах / І. Б. Гринченко // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. Додаток 3, Т. VII. Тематичний випуск: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – К. : Гнозис, 2011. – С. 84–93.
2. Гринченко І. Б. Впровадження нових педагогічних технологій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. / І. Б. Гринченко // Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції „Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку” (25-27 липня 2012 р.). – Одеса, 2012. – С. 113–115.

3. Кобяков Ю. П. Проектирование и реализация здоровьеразвивающей технологии физического воспитания студентов вузов : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.08. / Ю. П. Кобяков. – М., 2006. – 350 с.
4. Курдюков Б. Ф. Теория и методология модернизации процесса профессиональной подготовки специалистов физической культуры в системе высшего образования : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.08. / Б. Ф. Курдюков. – Краснодар, 2004. – 303 с.
5. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія та методика професійної освіти” / Л. П. Сущенко. – К., 2003. – 46 с.
6. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія та методика професійної освіти” / О. В. Тимошенко. – Київ, 2009. – 35с.
7. Шабалина О. Л. Общепедагогическая подготовка учителя физической культуры в системе высшего профессионального образования : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.08 / О. Л. Шабалина. – М., 2003 – 320 с.
8. Franke E. School physical education as a promoter of sport for all among the population: Paper to World Congress on Sport for all. Tampere, Finland, June 4-7, 1990. – Osnabruck : Univ. of Osnabruck, 1990. – 100 p.
9. Bouchard, C. Physical activity, fitness and health: The model and key concepts. // C. Bouchard, R.J. Shephard, T. Stephens (eds.) Physical activity, fitness and health: International proceedings and consensus statement. – Champaign, IL : Human Kinetics Publishers. 1994. – 380 p.

Анотація

И.Б.Гринченко

Процесс профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в странах Европы и в Украине

В статье рассмотрены основы профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в новых условиях, проанализировано современное положение профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в высших учебных заведениях Европы и Украины. В статье рассмотрены основные направления внедрения педагогических технологий, в том числе и инновационных, в процесс профессиональной подготовки. В работе подчеркнута необходимость системного внедрения инноваций в европейских странах и Украине, реализации новых целевых установок, обновление содержания, использования новых форм, средств, методов обучения. Речь идет также о внедрении обновленных технологических, научно-методических материалов в учебный процесс высшего учебного заведения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, инновации, будущий учитель физической культуры, ВУЗы Европы и Украины.

Summary

I.B.Hrynchenko

The Process of Professional Training of Physical Training Teachers in the Countries of Europe and Ukraine

The basis of professional preparation of the future physical training teachers under the new conditions are considered in the article; the analysis of modern principles of professional training of future physical training teachers in European and Ukrainian higher educational establishments is conducted. The main approaches of introduction of pedagogical technologies including innovational ones into the process of professional training are analyzed. The necessity of system introduction of innovations in the countries of Europe and in Ukraine, new aims, content renovation, usage of new forms, means, methods of learning and teaching is underlined in the work. It also deals with the usage of renovated technological, scientific and methodical materials in the educational process of higher educational establishments.

Key words: professional training, innovations, future teacher of physical training, European and Ukrainian higher educational establishments.

Дата надходження статті: „1” жовтня 2012 р.

УДК 159.9+378

О.Г.ГУМЕНЮК,

кандидат психологічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

Напрями адаптації першокурсників до умов навчання у ВНЗ

У статті розглядається інформація про психолого-педагогічні особливості адаптації студентів першого курсу до умов навчання у вищій школі. Інформація може бути цікавою для викладачів вищої школи.

Ключові слова: адаптація; стадії адаптації; дидактичний, професійний, соціально-психологічний аспекти адаптації; соціально-психологічна адаптація.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Необхідною умовою успішного навчання студентів є їх готовність до пізнавальної діяльності, яка багато в чому визначається мірою адаптації першокурсників до вузівського навчального процесу.

Студент, який постає перед проблемою включення в нові умови, фактично вирішує проблему знаходження свого місця в суспільстві, тобто визначає той соціальний локус, який відтворює його